

Muntlig høringsinnspill av Alexander Harang,

For Nei til Atomvåpen, levert i Stortinget 29. april 2022

Vår bekymring er altså at denne avtalen kan undergrave norsk atomvåpenpolitikk. Selv om både artikkel 1, 3 og 4 i hvert sitt punkt forsikrer om at atomvåpen ikke skal lagres eller deployeres i Norge, mener vi i Nei til Atomvåpen at faren for at så kan skje øker med denne avtalen.

Dette fordi avtalen begrenser vår mulighet til å kontrollere at slik utplassering ikke skjer, fordi amerikanske operative behov tillegges avgjørende vekt i denne avtalen, og fordi avtalen gjør Norge mer relevant for amerikansk maktprosjisering mot øst, og dermed også Russiske mottiltak.

Vi skriver i vårt høringsinnspill at denne avtalen vil koble Norge tettere på USAs atomstrategiske infrastruktur. Etter vårt syn er det ikke er i norsk sikkerhetspolitisk interesse å knytte Norge tettere på verdens største militærmakts atomvåpenstrategi på denne måten. Dette fordi det vil kunne øke spenningene i nordområdene, og gjøre Norge mer utsatt for angrep.

Analysen som ligger til grunn for dette handler overhode ikke om anti-amerikanisme, men om grunnleggende realpolitisk forståelse: Selvsagt har supermakten andre sikkerhetspolitiske interesser enn småstaten. USA opererer på langt flere flater i sikkerhetspolitikken enn det Norge gjør, har lagt flere hensyn å balansere i sin sikkerhetspolitikk, og har helt andre muligheter til å manøvrere i geopolitikken enn det lille Norge har.

Når vi med denne avtalen inviterer USA inn i Norge på en ny måte, må vi derfor også legge til grunn at Norge i større grad vil inngå i amerikansk forsvarsplanlegging i fremtiden. Det vil også si at spørsmål som angår norsk territorium i større grad vil bli tatt i for Norge ikke er del av. Gitt supermaktens atomstrategiske infrastruktur, vil også rammer for bruk av atomvåpen være del av slik forsvarsplanlegging i USA. Dette rår ikke Norge over, hvilke i seg selv er en viktig grunn til å trå svært varsomt når amerikanske styrker inviteres til Norge.

Ukrainakrigen ble muliggjort med atomvåpen som skjold for et konvensjonelt angrep fra russisk side. Den reelle faren for atomkrig er også grunnen til at NATO nå ikke nedkjemper den russiske invasjonen. Denne krigen har dermed gitt atomvåpnene en langt større rolle i sikkerhetspolitikken. Derfor er også spredningsfaren for atomvåpen nå akutt. Nå må vi gjøre det vi kan for å begrense atomvåpnenes sikkerhetspolitiske rolle. Det viktigste Stortinget kan gjøre i denne sammenheng er å sikre at NATO og våre nærmeste allierte ikke selv bidrar til å starte en atomkrig.

I dag åpner altså NATO for å bruke atomvåpen først i en konflikt, ved såkalt «fleksibel respons». På NATO toppmøtet i Madrid i juni skal alliansens nye strategiske konsept vedtas, og da har vi muligheten til å endre på akkurat dette. Og det bør dere bidra til. Norge bør i Madrid gå inn for ikke-førstebruk, hvilke innebærer at NATO avstår fra å bruke atomvåpen først i en kommende konflikt.

Å etablere ikke-førstebruk som NATOs atomvåpenpolitikk handler om etikk. Vi kan i anstendighetens navn ikke tillate oss å starte en atomkrig. Men i disse dager er det også tungtveiende strategiske grunner for å etablere ikke-første bruk som prinsipp i NATO. Derfor er det også langt større sjanse for å få gjennomslag for en slik kursendring nå, enn noen gang tidligere. Jeg håper å få komme tilbake til dette i spørsmålsrunden.